

50447457-6	12/11/2015	כלכלי סט - מוסף כלכלי סט	עמוד 10	1/3	17.18x34.29
לילי אלשטיין - מייסדת מלון אלמ - 44070					

10
 על צלע ההר,
 לילי אלשטיין מאושרת

10 בעלת הבית

בגיל 85, ממרומי בית ההבראה שהפכה למלון יוקרה, לילי אלשטיין חושפת איך חייה האצולה הישראלית / דיאנה בחור-ניר

פפני
 אני
 מסתובבת
 בתוך
 החלום
 שלי

גאה בפרויקט אלמא המרהיב שיזמה ומנהלת במרומי זכרון יעקב, לילי אלשטיין מספקת הצצה נטולת מחיצות לדרך שבה חושבת ופועלת וחייה האצולה העסקית והתרבותית הוותיקה של ישראל

"שאלתי באיזה סכום? כי חברת רסקו עמדה לקנות ולבנות שם שכונת וילות. ענו לי 'כמה מיליונים, יותר מעשרה מיליון דולר'. ידעתי שאני יכולה לשלם את הסכום הזה, הודות לחבילת המניות הלא גדולה שהשאיר לי יואל בעלי. פתאום זה גרם לי להיכנס לאמביציה. אבל עדיין היססתי. הייתי בת 74. להעזי להיכנס לפרויקט כזה בגיל שלי דורש תעוזה. אבל הם ידעו שאני כזאת וגררו אותי פנימה".
 יותר מעשרה מיליון דולר רק כדי לקנות, לפני שמתחילים לים להשקיע בשיפוץ, זה סכום שגם אנשים עשירים מאוד חוו שבים עליו פעמיים. התייעצת עם ילדייך, אורנה ואמור?

"הילדים היו בחופשת חנוכה באי סיישל. ניסיתי לטלפן ולא היתה תשובה. ואז אמרתי לעצמי, ילדיי מסודרים ואני ארון לעצמי. היה ברור לי שבעלי היה תומך בי. תמיד חשבו לנו לעשות משהו בשביל החברה. כביכול רציתי להתייעץ איתם, אבל למעשה החלטתי לבר. אני לא עושה מעצמי צחוק כשאני מדברת על הרכישה עם הנהלת מבטחים ועם

בגיל 74 לילי אלשטיין קיבלה עצמאות. יותר מדויק יהיה לומר שבגיל 74 היא החליטה סוף סוף לקחת אותה לעצמה. זה קרה כמעט במקרה. "זה היה יום נפלא, אחרי גשם, תחילת חנוכה 2005", היא משחזרת. "הודי מנתי לוועדה לשחזור מוזיאון הראשונים של זכרון יעקב. סביי משני הצדדים היו ממייסדי המושבה ועד היום יש לי משפחה מאוד ענפה במושבה עם כ-60 בני דודים בדרגות קרבה שונות, כך שידעו שיש אצלי חומרים, סיפורים ומכתבים. כשהגעתי שאלתי 'אולי אתם מכירים בית כאן, שיהיה לי מקום להגיע אליו מהבית שלי בתל אביב?'. ראיתי את האנשים מתלחשים ומגחכים במשך כמה רגעים, ואז הם אמרו לי: 'אל תדאגי. אחרי הישיבה כבר נראה לך בית'".
 ה"בית" שהראו לאלשטיין היה בית ההבראה הישן של מבטחים שתכנן האדריכל יעקב רכטר על צלע ההר, מוגבר מנט שנחשב עד היום לאחד משיאי האדריכלות הישראלית. "העמידו אותי לפני הבניין, גאות היישוב, שהיה מוזנח ומלא בוץ, ואמרו לי: 'הבית הזה למכירה. ליילי, תצילי את המושבה'".

דיאנה בחור-ניר || צילום: תומי הרפז

25.51x33.01	2/3	11	עמוד	מוסף כלכליסט	12/11/2015	50447493-6
לילי אלשטיין - מייסדת מלון אלמ - 44070						

לילי אלשטיין על רקע הבניין המשופץ. "לא הלכתי באופן עיוור. ידעתי מה הממון שיש בידי וידעתי שאוכל לעמוד בזה בזכות הפירות של מניות טבע שבעלי הוריש לי"

24.61x35.03	3/3	12	עמוד	מספר כלכלי	12/11/2015	50447517-3
44070 - מייסדת מלון אלמ - ילילי אלשטיין						

הבן, אמיר אלשטיין. הצוואה של בעלי היתה שאמיר יהיה שייך רובו ככולו לטבע. לפני שהלך לעולמו, ממש בשעותיו האחרונות, הוא דאג שאמיר יהיה במועצת המנהלים"

ראש המועצה. הייתי מאוד נחושה".
למה?
"הרגשתי שזה הוכתב לי".
בסוף רק הרבישה עלתה 20 מיליון דולר. הילדים תמכו בך?
"היה לילדים שלי זמן לעכל את זה עד שהגיעו ארצה".
וכשהגיעו?
"השמחה וההשתתפות שהביעו מאוד כיבדו אותם".

"לעובדים יש צילום בכיס"

עשר שנים וכ-400 מיליון שקל אחר כך, אלשטיין היא הבעלים הגאה של אלמא (ELMA), מרכז אמנות ומוזיקה ובתוכו בית מלון יוקרתי. גם מי שהתנגד מלכתחילה אינו יכול להכחיש כיום את האיכות והאסתטיקה של התוצאה הסופית. במשך השנים הללו אלשטיין עצמה נהפכה לאלמא, עד שקשה להפריד ביניהן. בשלב האחרון נטשה את דירתה בתל אביב ועברה לגור באחד הקוטג'ים בשטח המלון, ושם היא מנהלת אותו מקרוב. בכיורים החוזרים ונשנים שלי איתה במקום מתגלה שוב ושוב פער שקשה לגשר עליו בין דמותה של האשה היפה בת ה-85, קטנת ממדים ומעודנת, שצלצול הנייד שלה הוא פריטה על נבל, לבין עוצמתה כבעלת הבית שניכרת בכל. חבורה גדולה של אנשים שמקיפים אותה מגיבים בכל מפגש עם הבוסית בתמהיל של דריכות, יראת כבוד ורצון לרצות אותה. אלמא נולד במוחה, הלך ונבנה ברוחה, והיא היתה שותפה לכל החלטה בנוגע למהות המקום, תכנונו האדריכלי ועיצובו הפנימי. כדי לבחור, למשל, את השיש לפסל הענקי של סיגלית לנדאו שניצב בכניסה – גבר ואשה מגלגלים אבן במעלה ההר במעין ורסיה זוגית של סיוזיפוס – אלשטיין טסה בעצמה יחד עם לנדאו למפעל עיבוד שיש בקררה באיטליה. "רק תביאי לי אומנים עם אופי קשה", היא אומרת, "אני מבינה אותם, מבינה בדיוק איך מרגיש אומן שלא תלו לו את התמונה כמו שצריך".
בנסיבות האלה, לא מפתיע לגלות שאלשטיין אובססיבית לאופן שבו צריכה להיראות כל פינה במקום. "העובדים שלנו במלון עובדים עם צילום בכיס", היא אומרת. "ברור להם בדיוק איפה ואיך כל דבר מונח".

אלשטיין (שנייה משמאל) עם האמניות יהודית ספורטס (מימין), עילית אזולאי וסיגלית לנדאו. "משתדלת שהקשר לא יהיה על בסיס התמיכות שני אלא על בסיס יידוע"

"זה עלה 400 מיליון שקל, אבל זאת לא אוונטורה שנכנסתי אליה בלי מחשבה. אני יודעת את הגבולות שלי, זה לא היה שיגעון ולא בור ללא תחית. הבאתי את טובי היועצים שדאגו להצעות מחיר. אבל זו לא השקעה שאני מצפה להחזיר. מאות המיליונים שהשקעתי הם מתנה ליישוב"

לכן הבחירה להיפך פתאום ליוזמת ואשת עסקים באמצע העשור השמיני לחייה, ולהמשיך לעבוד בפרויקט הגרנדיוזי שהקימה גם באמצע העשור התשיעי, אינה טריוויאלית. "לא הלכתי באופן עיוור לפרויקט", אומרת אלשטיין. "ידעתי מה הממון שיש בידי וידעתי שאוכל לעמוד בזה בזכות הפירות של מניות טבע שבעלי הוריש לי".

כסף בלל לא היה שיקול?

"זאת לא אוונטורה שנכנסתי אליה בלי מחשבה. אני יודעת את הגבולות שלי, זה לא היה שיגעון ולא בור ללא תחית. הבאתי את טובי היועצים עם התוכניות הכי מדויקות, שדאגו להצעות מחיר. עשינו עבודה גרדור לה ולכן זה לקח יותר מעשר שנים".

איך מחזירים השקעה של 400 מיליון שקל?

"אני לא מצפה להחזיר אותה. מאות המיליונים שהשקעתי בהקמת המקום הם מתנה ליישוב".

אבל את חצי מנת הדג שנשארה מהארוחה שאבלת ביקשת שיארוז לך.

"אני מבשלת ואוכלת בבית כי אני אוהבת את העצמאות שלי. אבל אתמול חזרתי עייפה מתל אביב, אכלתי במסעדה של המלון וקיבלתי דג כל כך טוב, אז אכלתי וארוזתי את החצי השני. לא יכולתי לזרוק, אוכל לא זורקים. וזה מחמיא לשיף שלי שלא ויתרתי על שום דבר".
ולא רק שההשקעה העצומה לא צפויה לחזור, גם תפעולו השוטף של אלמא עולה הון עצום שספק אם ניתן לאזן אותו באמצעות מכירת כרטיסים לקונצרטים ואירוח בחדרי המלון. אלמא מתפרש על פני כ-100 דונם, עם גינות מושקעות, אינספור יצירות אמנות שדורשות השגחה וטיפול, דירות ואולמות אירוח ברמת גימור מאוד גבוהה שתחזוקתן יקרה במיוחד.

"ש אינספור בעיות של בינוי, זה פרויקט שימור גרנדיוזי שדורש תחזוקה שוטפת אדירה ויקרה", אומר גורם המכיר את המלון מקרוב. "זה חלום מקסים, בנוף הורס, אבל אני בספק אם יש לו יכולת קיום עסקית. בטח אם אתה לא איש ניהול מתוחכם. זה רחוק מתל אביב,

חוויה אסתטית. אפילו שולחן הקבלה הוא דמוי פסנתר כנף שבתוכו התקנו את המחשבים".

אומרים שאפילו את הפרויקט הכי קטנים בחרת בעצמך. אלמא הוא למעשה הבית הפרטי המורחב שלך?

"אלמא הוא הרחבה של הרעיונות שלי. נסעתי עם הארכיטקטים שלי לראות אולמות קונצרטים כדי להחליט איך הדברים צריכים להיראות כאן. יצאנו יחד ליריד רהיטים במילאנו והסתובבנו שם ימים. לגבי כל פריט חשבנו, צילמנו, שום דבר לא עבר בלי שהיה נראה לי. היתה לי שפה משותפת מאוד טובה עם הארכיטקטים וביחד חיפשנו ריהוט של טובי המעצבים באירופה".

מה היתה המחשבה מאחורי העיצוב?

"המקום לא צריך להיראות כמו בית מלון. הוא צריך להיות מעוצב לקהל שבא למרכז אמנותי שבתוכו נטוע מלון – שגם הוא יצירה בפני עצמה".

"יכולתי להרשות לעצמי"

במבט לאחור, העשור של אלשטיין שהושקע באלמא ונכונותה לפרוש אותו בפני מאפשרים הצצה נדירה לדרך החשיבה ולאופן שבו דברים מתנהלים בשכבה הדקה של האצולה הישראלית. שכבה של כסף ותיק, נצר לבוני הארץ, שכבר דורות מחוברת לאליטה הפוליטית, העסקית והתרבותית. שכבה שההון העומד לרשותה יכול להגשים כמעט כל חלום.

אלשטיין חייתה חיים שלמים, עד גיל 75, כ"אשתו של" בעלה יואל, בנו של אחד ממייסדי חברת טבע. ההון המשפחתי שנצבר, בעיקר אחזקה במניות החברה, נאמד כיום ביותר ממיליארד שקל. הוא איפשר ועוד יאפשר שנים ארוכות של רווחה מקסימלית. "מכיוון שהתחתנתי עם בעלי, יכולתי להרשות לעצמי לבחור את העיסוקים לפי הכישרים המחויבות שלי", היא אומרת. ובמשך שנים הבחירה שלה היתה אופיינית לזו של נשים במעמד הכלכלי. "תמיד עסקתי בענייני ציבור. ידעתי שצריך לעשות לטובת הצרכים של המדינה והחברה", היא אומרת. "השתדלתי לתעל את התשוקות והכישרים שלי למה שחשבתי שעכשיו אקטואלי לעשות כדי לעזור".

50447650-1	12/11/2015	כלכלי טט - מוסף כלכלי טט	עמוד 14	4/5	26.41x35.78
לון אלמא בזכרון יעקבילי אלשטיין - מייסדת מלון אלמ - 44070					

בית מבטחים אחרי השיפוץ, מבפנים ומבחוץ. "זכיתי בדבר הכי יפה. שרק במרום, כולל בעלי, יעזרו לי להחזיק מעמד ולהישאר בתוך החלום הזה"

קשה להביא קהל, יצטרכו להשקיע הון כדי לשמר אותו כמקום של תרבות. אלשטיין ראויה להערכה אדירה. היא הלכה על פרויקט שיש בו גם שימור, גם עיצוב יפהפה, וגם אולם מוזיקה ברמה אקוסטית נדירה, כאילו היא חיה באירופה של המאה ה-19. בתרבות של ישראל היום שמ" קדשת רק את הכסף, לא יהיו עוד נפילים כמוה. יש נפילי גדל"ן והייטק, אין יותר נפילי תרבות, כאלה שמוכנים להתאבר על המפעל שלהם שכל כולו תרבות. אבל לא סביר שזה יחזיק אחריה כמעוז תרבות. לכל היותר יגיע איש מלונאות שיהפוך את זה למעין 'פור סיונס' כזה, משהו שישוק בכל העולם כמקום יפה עם מבנה מדהים. המלון יצליח לשאת על גבו את הוצאות הפעילות האמנותית, או שהוא יחייב מימון פרטי לנצח? אלשטיין: "המחשבה היתה לשכלל את המלון, את האופי שלו, ולשפץ אותו בפנים על מנת שהרווח ממנו יממן את מרכז האמנויות. תרבות תמיד דורשת תקציבים ואף פעם לא מחזירה את ההשקעה. אני אשתדל איכשהו לאזן בין הוצאות האמנויות להכנסות המלון, אבל יעברו כמה שנים עד שייווצר איזון. היום אני מעסיקה פה במ" קום 250 עובדים. אם קוראים לזה ציונות, זאת האמת."

שהאדריכלים שמעורבים בעבודה הם שם דבר". קנית 30 דונם מטעים לרגלי הפרויקט, היתה להם סיבה לחשוש. אילו פנמיזיות היו לך שנאלצת לגנוז? "חשבתי ששני האולמות בפרויקט קטנים יחסית, רציית לבנות עוד אולם של 1,500 מושבים. התחלתי לאשר תוכניות יפות בוועדות הבנייה, אבל אדריכלים כתבו עצומות נגדי כי חשבו שאולם קונצרטים בצד הנייץ יפגע בנוף. בסופו של דבר לא הגדלתי את הפרויקט בגלל התנגדות של הדיירים, שחששו מבעיות חניה. רציתי להתקדם והבנתי שאם אתעקש, זה עלול לקחת שנים. אני לא אשת עסקים, אני אדם של חזון. רציית שיאמינו לי, אחרת לא יקבלו את המקום כמו שאני רוצה. אז לא הרחבתי כפי שרציית. גנזתי גם הצעה להעלות למקום דרגועים קטנים שיסיעו את האורחים מעל עשרות הדרי נמים של היער, הגנים והמבנה. הדר פה די תלול וחשבתי שהתוכנית תהפוך את ההגעה לחגיגה ממש. ההתלהבות שלי היתה אדירה, אבל יועציי יעצו לי לא להתעמת עם הארגונים הירוקים כי זה ייקח שנים. הם אמרו לי 'הגיל שלך לא מאפשר לך, מתי נגמור את זה?'"

ממש בשעותיו האחרונות, כשכבר היה עייף וחולה, הוא דאג שאמיר יהיה במועצת המנהלים של טבע ונתן לו את כל הסמכויות. אבל טבע היא חברה ציבורית, הכל הולך בהצבעות, זו לא ממלכה שבה המלך נותן ליורש העצר את תפקיד ה"ור". הוא עוד יחיה? "אין לדעת. כל דבר בזמנו". גרמני לוי, מנכ"ל טבע הקודם שהתראיין לפני שבועיים ב'מוסף כלכלי טט', אמר שהוא לא יודע עד היום מודע פומד. "הוא אדם מקסים, אפילו יותר מזה, אבל נכשלנו איתו. הוא הלך נגד בעלי המניות האמריקאים, וטבע פרצה דרך אחרי עזיבתו. נכון שהיתה אי נעימות גדולה אחרי שגרמנו לו לעשות עלייה בשביל התפקיד. אבל אל תראייני אותי על טבע, יש לי את העולם שלי והוא עשיר מספיק. אני לא מתמצאת. לו היית עוסקת בטבע לא הייתי מגיעה להקים את הפרויקט הזה". הוא התאפשר בזכות הפירות שהניבה טבע. "נכון, אבל הוא תולדה של מי שאני, של האישיות שלי. לבעלי היה קשר לתעשיית התרופות, לי איך. היתה לי אפשרות כלכלית, אבל לא כל מי שיש לו אפשרות בוחר לפעול לטובת החברה. אבל מי אני שאשפוט".

"גז? תשבו ביים"

אלשטיין מסתובבת באלמא בחיך תמידי, שמחה וסיי פוק עצמי. "אני מסתכלת על המבנה הזה היום כשהוא עומד בהדרו וזוכרת איך הוא נראה לפני 11 שנה כשעמד בחרפתו", היא אומרת. "כשאני מסתובבת בין העמודים, בגנים ובין החדרים, לא פוסקת ההשתאות שלי מהחוכמה שהבניין הזה מכיל. הוא כל כך אסתטי, חכם, מונח נכון מבחינת כיווני אוויר. חדרי האורחים הם בדירוג של קירות בין המרפסות, וזה הופך את המלון לכלי נגינה, כמו פסנתר או אקורדיון, אני לא מפסיקה להתרגש מזה". אלא שהדרך היתה רצופה מאבקים לא פשוטים, בעיי קר מול תושבי זכרון עזמה, אבל גם מצד אדריכלים וארגונים ירוקים. הם חששו מבעלת הון שתפגע בבניין הנדיר, שתהפוך את השטח לפרויקט גדל"ן גרנדיוזי, או שהקהל שינדה לאולמות שייבנו יפוק את המושבה. "ידעתי ששום דבר לא בא בקלות, גם אם יש לך אמצעים. אבל לא חשבתי שייאבקו בי עד כדי כך".

לא מעט תושבים בזכרון משוכנעים שכל מרכז התרבות הוא מסווה לעסקת גדל"ן מצוינת. "קשה היה לי להילחם בטינות האלה. גם העיתונות לא אהדה אותי. חשבו שאני יום שבת לחטוף כמה שיותר מטרים ודונמים כדי לקבל רישיון בנייה, קראו לי 'הב' רונית'. אבל לא ניצלתי אפילו 20% מרישיונות הבנייה פה, לא הרחבתי את הבניין, רק שכללתי אותו". מותר למתוח ביקורת. "יש אנשים נקיים במדינה הזאת, צריך רק לחפש אותם. הפרויקט הוא ביטוי לניקיון החשיבה שלי ולאהבה לדבר. את הפירות אני קוטפת באירועים שנערכים כאן, באירועי אמנות, בקונצרטים. אנשים באים אליי, מחפשי שים אותי, 'את לילי אלשטיין? תרשי לי ללחוץ את ידך'. ואומרים לי 'תודה שבנית דבר כזה. חשבת על כל פינה, על כל חלון, על כל תמונה, הגנים פה כל כך מטופחים'. אנשים יודעים להעריך את זה".

את יכולה להבין את המתנגדים. בעצמך מימנת מאבק נגד חברות הגז של יצחק תשובה שביקשו לה" קים מתקן לקליטת גז לא רחוק מכאן. "אני לא אדם לוקאלי, יש לי חזון ביחס לסביבה. לכן כשעמדו להקים אסדת גז קרובה מאוד לחוף שבה רצו לעבד את הגז – דבר שגומר קרקעות רבות ומקרבת את הזיהום ליישוב – דאגתי לממן יועצים מחו"ל שיסבירו כיצד ניתן לעבוד בלב ים כדי לא להפריע לתושבים."

זה לא הוקם לרוח, ילדיי ישמרו על זה בכל דרך. בעתיד משפחתי תצטרך להפעיל את המקום מתוך מח" שבה כלכלית ואהבת אמנים ואמנות. תמיכה באמנים זה דבר שעשיתי כל חיי. את כל האוסף שלי, 500 יצירות אמנות, פירותי בחדרי המלון ובאולמות. עצם הצבירה שלהן היא תמיכה באמנים".

למה לא הקמת קרן שתבטיח את הפעילות לדורות? "אני מקווה שבשנים הקרובות המלון יתחיל לתת פירות ולממן את אירועי התרבות פה (מלגות לאמנים, קונצרטים, הופעות, תערוכות ופסטיבלים). לא רציית לחכות עד שנקים קרן, ונרשום, רציית להתחיל לזון. לכן כרגע אני מממנת".

אז מדובר בתמיכה, לא בעסק. "אני משתדלת שייבנה נכון עסקית, ובני אמיר לצדיי. כששמו של הבן אמיר אלשטיין עולה, נדמה שענייה נדלקת. הוא איש כלכלה ואיש חזון, הוא מוביל בטבע, הוא היה יו"ר החברה לישראל, הוא עשה גם לטאוור דבר נפלא. הוא הרים את המקומות האלה בצורה מסחררת – והוא איתי ואוהב את המקום. אני יודעת שאני משאירה המשך ברחמי לדורי דורות של משפחתי, וגם של האמנים".

"אמיר הוא נדיר"

בתך אורנה היא אמנית, עד כמה היא מעורבת? "אורנה איתי ותמיד על ידי מבחינת אמנויות והבנה באסטיקה ובתרבות. היא שייכת להנהלה האמנותית. זה המקצוע שלה, היא למדה תיאטרון, אמנות, ספרות צרפתית, היא משוררת וציירת גם יחד. על הפסל הגדול של סיגלית יש מקום מיוחד לשיר שלה".

אז אורנה היא הרוחנית ואמיר הוא הדמות העס" קית במשפחה? "אמיר הוא איש אשכולות, הוא לא רק איש עסקים. הוא נדיר. הוא למד הכל, הוא ידען". הוא חלם להיות יו"ר טבע, החברה שהמשפחה שלך הקימה. הוא כבר היה סגן היו"ר, ולבסוף זה לא צלח. הוא עושה את אחד התפקידים הבכירים ביותר בהובלת החברה (כיום אמיר אלשטיין הוא דירקטור בח" ברה – דב"ג). הוא כמעט לא בכותרות אבל הוא עובד. זה מאוד חשוב. זאת הצוואה של בעלי, שאמיר בנו היה שייך רובו ככולו לטבע. לפני שבעלי הלך לעולמו,

הורביץ. "שזב שקיבלנו חתן כזה כישרוני"

לוי. "הוא אדם מקסים אבל נכשלנו איתו"

22.85x31.7	5/5	15	עמוד	מוסף כלכלי סט	12/11/2015	50447684-8
70944 - אלמא בזכרון יעקב לילי אלשטיין - מייסדת מלון אלמ - 44070						

סטודנטית לתולדות האמנות. יואל אלשטיין היה כימאי פרמצבטי, דור שביעי בירושלים, הוא היה בן 37, היא רק בת 23. "השמש קפחה אבל שוחחנו על ספרות. כך הוא הרגיש שהוא מגיע אליי. כשהבטיח להביא רגים מן הים ואז חזר כשלצווארו קשורים בתבל גדול רגים מדהימים, יפים וגדולים – זאת היתה תחילת הרומן. הבנתי שחזן מזה שהוא תרבותי, הוא גם אמין.

"הייתי אמורה אז להתמנות למוכרת השגריר בוושינגטון, בציפייה להתקדם בשגרירות, אבל בעלי אמר לי 'את הנסיעה שרצית לעשות לחו"ל נעשה יחד. יהיו לנו חיים מעניינים. עוד תראי'. וכך היה. מימשנו את הנסיעה כשבתנו אורנה כבר היתה בת תשע ואמיר בן שמונה".

איזה מין בית היה לכם?

"בבית תמיד היתה מוסיקה קלאסית. הילדים למדו לנגן. כשנסענו איתם לאירופה זה לא היה טיול גלידות ושתייה קרה, אלא טיול למוזיאונים, לכיכרות ערים עתיקות, לראות אמנות בכנסיות. הם היו ילדים כל כך טובים עד שאפילו הנוסעים ברכבות התפעלו. או שהם מציירים, או שהם קוראים, או שהם מקשיבים לנו.

"אחרי שיואל חזר מהלימודים באנגליה עם אנגלית בריטית ונימוסים בריטיים, הוא ידע להגיע ללב הממשל וכך השיג ממשרד הבריאות הבריטי רישיון לפעילות של אסיא. בהתחלה הוא ניהל אותה, עד שאחרי מלחמת השחרור קיבל לעבודה את אליהו הורביץ, קיבוצניק שהתחתן עם בת דודה שלו דליה סלומון (אחותה של רות חשין). בעלי אמר 'טוב שקיבלנו חתן כזה כישרוני ובעל יוזמה', והשאר היסטוריה".

ומי היום החוג החברתי שלך?

"אני בחוג ידידים מאוד ותיק מהתיכון, בוגרי מחזור תש"ח בגימנסיה. הסופר פוצ'ו (ישראל ויסלר), השופט יצחק זמיר, מרדכי וישובסקי ועוד פרופסורים, רופאים, מהנדסים. אלה האנשים שהקימו את המדינה, אקדמאים, חתני פרס ישראל. פוצ'ו מארגן את המפגשים כל שנה. זו כבר שנה שנייה שאנחנו נפגשים בזכרון. לפני שנתיים נפגשנו בביתה של בתי אורנה והשנה כאן באלמא. אבל משנה לשנה אנחנו פחות ופחות, מתפוררים לעולם שכולו טוב. מה לעשות".

החוג החברתי שלך ביום-יום הוא בעיקר אמנים?

"סיגלית לנדאו, יהודית סספורטס, עילית אזולאי. בטוב וברע אני איתן. ובפרט בפרט סיגלית. זה קשר בין בני אדם. זה אמיתי. זה נקי".

את מזמנת את היצירה שלה.

"אני משתדלת שזה לא יהיה על בסיס התמיכות שלי, אלא על בסיס ידידות וההבנה של האמנות שלהם. כמו שאני מרגישה ידידה אישית, אני ממש מבינה את האמנות שלהם. זה כולל גם זמרים, שחקנים, מנצחים. ידידים טובים שאספתי לי במשך עשרות שנים. אני קרובה מאוד למשה גרשוני, יש לי 60 יצירות שלו, וגם אהבת מאוד את (יגאל) תומרקין. אני תמיד מתפעלת מיצירות שלו".

נותרת לך עוד חלומות להגשים?

"אני כרגע מסתובבת בתוך החלום שלי והוא עכ"ש שיו מוגשם, אפשר לבקש יותר מזה? שרק במרום, כולל בעלי, יעזרו לי להחזיק מעמד להישאר בתוך החלום הזה. זכיתי ברבר הכי יפה שהוא הפריקט הזה. הנוף שלי הוא יער פרטי, מטעים ששייכים לי בזכרון: כרם גפנים, כרם זיתים בן 100 שנה, מטע יפהפה של שסק שירוק כל השנה ויש בו פירות כתומים בעונה. מכאן עד לים רואים חקלאות ישראלית בלי שום מבנה בדרך. זה נדיר. תסתובבי, אין סדרות. רק נפלאות ויופי. אנחנו בוועה, אנחנו אחרים. אז איך אפשר לשאול אם יש חלום שעוד לא הגשמת? החלום שלי קורה לי".

הנוף שלי הוא יער פרטי, מטעים ששייכים לי בזכרון: כרם גפנים, כרם זיתים, מטע יפהפה של שסק ירוק תמיד עם פירות כתומים בעונה. מכאן עד לים רואים חקלאות ישראלית בלי שום מבנה בדרך. זה נדיר. תסתובבי, אין סדרות. רק נפלאות ויופי. אנחנו בוועה, אנחנו אחרים"

גורם המכיר את המקום: "זה חלום מקסים, בנוף הורס, אבל אני בספק אם יש לו קיום עסקי. אלשטיין ראויה להערכה אדירה. היא הלכה על פרויקט שיש בו גם שימור, גם עיצוב, גם אולם מוזיקה ברמה נדירה, כאילו היא חיה באירופה במאה ה-19. אבל לא סביר שזה יחזיק אחריה כמעוז תרבות"

לילי ויואל אלשטיין. כשחזר עם הדגים שהבטיח קשורים לצווארו הבנתי שהוא גם תרבותי וגם אמין

אין לי כוחות לרוץ להפגנות בירושלים, אבל מה שצריך עשיתי לטובת העניין והצלחנו. הר הכרמל כל כך יפה, איך אפשר? תשבו ביים".

"יהיו לך חיים מעניינים"

סבה וסבתה של לילי אלשטיין משני הצדדים נמנו עם מייסדי זכרון יעקב. הוריה היו פקידים במקצועות מכובדים עוד בתקופת המנדט. "אבי משה בונשטיין היה גבר שרמנטי שאהב לדייק בתלבושות. הוא הלך עם חליפות לבנות שאמי שולמית גיהצה לו אפילו בחום הקיץ", היא משחזרת. "הוא למד היסטוריה בביירות בשפה הצרפתית, במימון הברון שתמך בצעירים מוכשרים מהמושבה". בעלה של לילי, יואל (משה) אלשטיין, היה נכדו של יואל משה סלומון, מפורצי חומות ירושלים וממייסדי פתח תקווה. אביו יצחק ושני בני דודים שלו ייסדו את אסיא, שתהפוך לימים לענקית הגנריקה טבע. אלשטיין היא בוגרת המחזור האחרון של גימנסיה הר-צליה ערב מלחמת השחרור. "שיחררו אותנו לפני הזמן מהבחינות בעל פה כדי שנוכל להצטרף. לפני כן, כחלק מצעירי ההגנה, סייענו למפעילים שנחתו בלילות להגיע לקיבוצים. זה היה מרגש ומסוכן, זאת היתה הרוח. תקופה הירואית, מעשים הירואיים שנעשו בגלל הצרכים".

את בעלה הכירה ב-1953 על חוף הים, כשהיתה